

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 126/2020

HE LAIKSI KUNTIEN JA KUNTAYHTYMIEN ERÄIDEN OIKEUSTOIMIEN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA ANNETUN LAIN 4 JA 6 §:N MUUTTAMISESTA

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt vastinetta hallituksen esityksestä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 4 ja 6:n muuttamisesta (HE 126/2020) annetuista lausunnoista. Lausunnot ovat antaneet Suomen Kuntaliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, HUS ja Oulun kaupunki.

Sosiaali- ja terveysministeriö lausuu vastineena annetuista lausunnoista seuraavaa:

Investointeja koskevan lupamenettelyn laajentaminen kuntayhtiöihin (4 §)

Suomen kuntaliitto esitti, että lupamenettely rajataan vain sellaisiin investointeihin, jotka sote-uudistuksessa on tarkoitus siirtää sote-maakuntien vastuulle. Lisäksi Kuntaliitto vastusti lupamenettelyn laajentamista kuntayhtiöihin.

HUS kannatti sinänsä lupamenettelyn laajentamista kuntayhtiöihin, mutta esitti, että 5 milj. euron rajan sijasta tulisi raja suhteuttaa investoivan yksikön kokoon. Lisäksi se esitti, ettei lakia tulisi lainkaan soveltaa HUSiin tai Helsingin kaupunkiin. Konkreettisena muutoksena HUS esitti, että lupamenettelyn rajaksi tulisi lisätä 1 % :ia investoivan yksikön toimintakuluista ja että rajana sovellettaisiin aina korkeampaa raja-arvoa (5 milj. €/ 1 %).

Oulun kaupunki kannatti lupamenettelyn laajentamista

Suomen Kuntaliitto ja valtiovarainministeriö toivat esiin, että lupamenettely koskisi myös markkinoilla toimivia yhtiöitä mutta ei yhtiöitä, joissa on yksityistä omistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei lupamenettelyä voida edes lakiteknisesti sitoa sote-uudistukseen, jota koskevaa hallituksen esitystä ei ole annettu eikä sitä koskevaa lainsäädäntöä ole voimassa. Ministeriö huomauttaa, että kuntien tekemät epätarkoituksenmukaiset investoinnit voisivat tulla korvattavaksi sote-uudistuksessa, jos voimaannapolakiluonnoksen mukainen investointien

kompensaatiosääntely tulisi voimaan. Täten kuntien on syytä jatkaa jatkaa sääntelyä myös kuntien investointien osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä ei ole syytä muuttaa lupamenettelyn raja-arvoa. Nykyinen raja-arvo kohtelee kaikkia kuntia ja kuntayhtymiä samalla tavoin. Ehdotettu uusi raja-arvo tarkoittaisi ilmeisesti vain, että suurempien kaupunkien ja HUSin investoinnit olisivat erilaisessa asemassa. Lupamenettely on toiminut hyvin eikä sen aiheuttama hallinnollinen taakka ole suuri. Lupamenettelyllä on ollut positiivinen vaikutus sosiaali- ja terveydenhuollon investointien suunnitteluun, joten siitä saatu hyöty on suurempi kuin hallinnollinen haitta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei Helsingin kaupunkia tai HUSia voida jättää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sote-uudistus on ensinnäkin vasta valmistelussa eikä Uudenmaan erilliskäytös koskevaa hallituksen esitystä tai lainsäädäntöä ole vielä olemassa. Helsingin ja HUSin asema lisäksi muuttuisi uuden sote-uudistuksen jälkeen siten, että valtio vastaisi toiminnan rahoituksesta. HUSin osalta valtion rahoitus kanavoituisi sen jäsenmaakuntien saaman valtionrahoituksen kautta. Lausunnolla olevan luonnoksessa ehdotetaan myös investointeja koskevia säännöksiä, joilla rajoitettaisiin myös niiden investointien toteuttamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää perusteltuna, että lupamenettely koskee myös markkinoilla toimivia yhtiöitä. Ministeriössä on arvioitu, että niiden investointitarve on vähäinen ja niiden investointien rahoitukseen voi liittyä kuntien tai kuntayhtymien myöntämiä lainoja tai takauksia, jotka uudistuksessa siirtyisivät. Sääntelyn ulottaminen yhtiöihin, joissa on yksityistä omistusta, voisi tulla arvioitavaksi perustuslain 10 §:ssä tarkoitetun omaisuuden suojan kannalta esimerkiksi siksi, että omistajat ovat voineet tehdä erilaisia osakassopimuksia investointien toteuttamisesta. Siksi ei ole katsottu perustelluksi ulottaa sääntelyä näihin yhtiöihin.

Lainvastaisen sopimuksen sitomattomuus (6§)

Suomen Kuntaliitto ja Oulun kaupunki ovat vastustaneet esitystä, jonka mukaan rajoituslain noudattamatta jättämisestä aiheutuvista seurauksista vastaisi edelleen kunta, kuntayhtymä tai niiden omistama yhtiö, jos mitättömyysseuraus johtuisi niiden toimesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että muutos on välttämätön, jotta investointien rahoittajat eivät vetäytyisi kiinteistöleasingosimusten rahoittamisesta. Kuntatoimijoilla on paras tieto hankkeistaan ja olisi varsin outoa säilyttää tällöin vastuu niiden toiminnasta kolmannelle, jolla ei välttämättä ole vastaavaa tietoa. Kun vielä vastuu seuraisi kuntatoimijoiden omasta toiminnasta, ei vastuun jääminen kuntatoimijoille ole osapuolten aseman perusteella kohtuutonta.

Vastuun jääminen sille, joka ongelman aiheuttaa, on päinvastoin erittäin perusteltu.

Muut muutosesitykset

Valtiovarainministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat esittäneet, että myös lain 2 §:n lain soveltamisalaa koskevaa säännöstä tulisi muuttaa, koska lakia sovellettaisiin eräiltä osin myös kuntayhtiöihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotusta perusteltuna ja esittää, että 2 §:n uudeksi 4 momentiksi lisättäisiin seuraavaa:

”Mitä tämän lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään lain soveltamisesta kuntiin ja kuntayhtymien tekemiin investointeihin sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin, sovelletaan myös kunnan tai kuntayhtymien yksin tai yhdessä omistamien yhtiöiden investointeihin. Lisäksi tätä lakia sovelletaan edellä mainittuihin yhtiöihin lainvastaisen sopimuksen sitomattomuuden seurauksien osalta.”

HUS on kiinnittänyt huomiota myös rajoituslain 3 §:n irtisanomisehdon sisällyttämismuutokseen katsoen sen lisäävän vuokrauskustannuksia vuokrasuhteen alussa.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei kyseessä on lähinnä pääomakulujen jaksotus ja joka tapauksessa muutokustannukset tulisivat vuokra-aikana maksettavaksi. Täten kyseessä ei ole varsinainen lisäkustannus, jos vuokratarve jatkuu sote-uudistuksenkin jälkeen. Irtisanomisehdon sisällyttämismuutoksella on välttämätön, jotta sote-maakunta voi päättää palvelurakenteesta koko alueen palvelutarpeet huomioiden.

Hallitusneuvos

Auli Valli-Lintu